

VERTROUWELIJK

Aan de leden van
het Kwaliteitsteam Renovatie Binnenhof

Rijksvastgoedbedrijf
Atelier Rijksbouwmeester

Korte Voorhout 7
Postbus 16169
2500 BD Den Haag

Contactpersoon

[Redacted]
M [Redacted]
[Redacted]
@rijksoverheid.nl

Datum
17 oktober 2018

verslag

Bijeenkomst Kwaliteitsteam

Vergaderdatum en -tijd 17 oktober 09:00 – 11:30
Vergaderplaats Korte Voorhout 7, Den Haag
Kopie aan De leden van het Kwaliteitsteam Binnenhof,
projectdirectie
Bijlage(n)

Aanwezig

[Redacted] (Rijksbouwmeester), [Redacted] (TU Delft), [Redacted]
[Redacted] (RCE), [Redacted] (Universiteit Leiden), [Redacted] (Arup),
[Redacted] (Arup), [Redacted] (Royal Haskoning), [Redacted]
(Royal Haskoning), [Redacted] (Arcadis), [Redacted] (RVB), [Redacted]
[Redacted] o (ARBM), [Redacted] (ARBM), [Redacted] (ARMB)

Afwezig met kennisgeving

[Redacted] (projectdirecteur, RVB)
[Redacted] (gemeente DH, DSO)

1. Welkom en opening.

De Rijksbouwmeester is aangesproken door de jongeren van de Nationale DenkTank over de duurzaamheid van het Binnenhof. De DenkTank onderzoekt of zij een agenderende functie kunnen innemen om duurzaamheid en circulariteit meer prominent in de aanbesteding te krijgen.

2. Presentatie keuze VO-installaties Centrale Energie Voorziening Binnenhof

[Redacted] van Arup geeft een presentatie over de stand van zaken van het ontwerp voor de installaties en techniek van de centrale energievoorziening van het Binnenhof. Arup heeft het structuurontwerp afgerond en is nu bezig met het VO – in week 48 moet het VO 100% af zijn.

Installaties

[Redacted]

[REDACTED] In deze distributie zit koeling, verwarming, elektra, data, drinkwater en bluswater (voor sprinklerinstallaties of voor watermistinstallaties). Ieder complexdeel takt aan op de centrale energievoorziening. [REDACTED]

Er komt een aansluiting op een WKO voor hoge temperatuur koeling en lage temperatuur verwarming. Er wordt aangesloten op stadsverwarming en de koeling zal geregeld worden door een warmtepomp.

[REDACTED]

De brandveiligheid wordt complexdeel-afhankelijk opgelost.

Technisch Programma van Eisen

Arup vertelt tijdens de presentatie dat het Technisch Programma van Eisen generiek is en niet specifiek is gemaakt voor de verschillende complexdelen van het Binnenhof. Het TPvE is geschreven voor nieuwbouw en de interactie met het monument is daar niet in verwerkt. Er is daardoor een hoog ambitieniveau gesteld dat op een aantal punten niet haalbaar is in de bestaande, monumentale context (denk aan het aantal TRAVO's, MER's, SER's, etc.). Een finetuning, waar ARUP in het SO nog niet in heeft voorzien, is noodzakelijk op basis van het monumentale gebouw en de gebruiker.

Afhankelijk van werkgroepen

Arup is voor de voortgang van het ontwerp afhankelijk van een aantal werkgroepen die nog aan het opstarten zijn. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om gesprekken met de gebruiker, maar ook om de aansluiting op nutsvoorzieningen en informatie over de ondergrond die nodig is in verband met archeologie en de bestaande kabels en leidingen. [REDACTED]

[REDACTED] Er is gedetailleerde informatie nodig om het gebied 'schoon' te kunnen maken. Arup is, in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf, als adviseur van de centrale energievoorziening medeverantwoordelijk voor het aangaan van gesprekken met derden om de voortgang te kunnen waarborgen.

Reacties Kwaliteitsteam

- [REDACTED]

[REDACTED]

Advies 11 aan installatieadviseurs: Het Kwaliteitsteam raadt aan om de keuzes en de verschillende opties met betrekking tot het installatieconcept en duurzaamheid inzichtelijk te maken. Op deze manier zou de duurzaamheidsambitie van de renovatie van het Binnenhof uiteindelijk geïkt kunnen worden aan het Akkoord van Parijs.

- [REDACTED]

Advies 7 aan installatieadviseurs: onderzoek de mogelijkheden van energieopwekking en het inzetten van hulpbronnen, zoals de Hofvijver.

- [REDACTED]

Advies 12 aan het RVB: Het Kwaliteitsteam raadt aan om op korte termijn een overleg met de gemeente Den Haag te plannen. De gemeente beschikt over nauwkeurige kaarten met archeologische informatie.

- [REDACTED]

Advies 13 aan het RVB: Het advies luidt om deze aandachtpunten nadrukkelijk mee te nemen in de opdracht aan landschapsarchitect Karres + Brands.

3. Presentatie keuze VO installaties Eerste Kamer Binnenhof

[REDACTED] van Royal Haskoning geeft een presentatie over de stand van zaken van het ontwerp voor de installaties en techniek van het Eerste Kamer complex. Het VO voor het Eerste Kamer complex moet in week 48 af zijn.

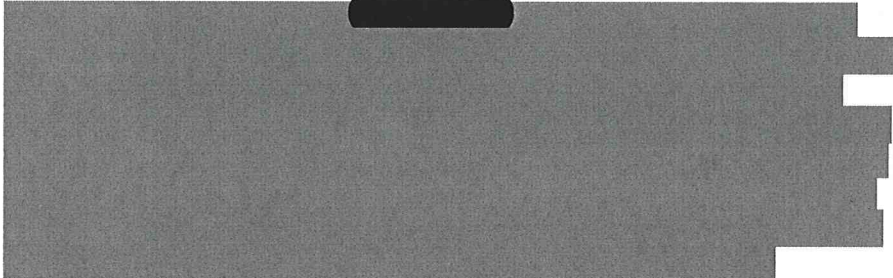
Installaties

[REDACTED]

Momenteel houdt Royal Haskoning zich vooral bezig met het inpassen van de gewenste techniek in de bestaande gebouwdelen. In de toekomst zal er echter nog gefocust moeten worden op hoe de oude techniek uit de gebouwdelen gehaald kan worden zonder dat het monument daarbij aangetast wordt.

Technisch Programma van Eisen en de (individuele) eisen van de gebruiker
Royal Haskoning wijst er, net als Arup, op dat het Technisch Programma van Eisen voor nieuwbouw is geschreven en daardoor niet geheel in te passen is in het monumentale complex. Bovendien vertelt Royal Haskoning dat de gebruiker naast het Programma van Eisen vaak nog een aantal extra wensen en eisen heeft en dat niet altijd wordt beseft wat wordt gevraagd. Dit zorgt in een aantal gevallen voor een overmaat aan techniek en scheidt onduidelijkheid.
De impact van het inpassen van de benodigde installaties in het gebouwencomplex is groot; het vraagt veel bouwkundige ruimte. In de huidige situatie zijn er vrijwel geen technische ruimtes maar is alles versnipperd op zolders e.d..

Reacties Kwaliteitsteam

- 

Advies 14 aan installatieadviseurs: De Rijksbouwmeester verzoekt alle technisch adviseurs scherp te blijven in hun adviezen en nadrukkelijk aan te geven wanneer eisen leiden tot een onlogisch of suboptimaal eindresultaat.

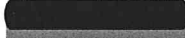
- 

Advies 15 aan installatieadviseurs: Onderzoek alternatieve maatregelen om te voorkomen dat kunst en de historische interieurs beschadigd kunnen raken door sprinklers en watermistinstallaties bij calamiteiten.

- 

Advies 4 aan installatieadviseurs: Het uitgewerkte plan moet specifiek nog een keer besproken worden in een bijeenkomst van het Kwaliteitsteam. Zijn er alternatieven mogelijk waarbij de luchtbehandelingkasten buiten het gebouw geplaatst kunnen worden, zodat de historische kap van de Plenaire Zaal niet wordt aangetast? Is het bijvoorbeeld mogelijk om de installaties van de Eerste Kamer verdiept onder het Binnenhof te situeren?

4. Presentaties keuze VO installaties Tweede Kamer Binnenhof

 van Arcadis geeft een presentatie over de stand van zaken van het ontwerp voor de installaties en techniek van het Tweede Kamer complex van het Binnenhof. In september is het keuze VO ingediend dat vooral gericht was op de

ruimtelijke inpassing van klimaatconcepten. Eind november moet het VO 100% af zijn.

Installaties

[Redacted text block]

Spelregels

Arcadis heeft in samenwerking met OMA en DGMR een aantal spelregels opgesteld voor het organiseren van de techniek in het Tweede Kamer complex. Er is allereerst gekeken welke concepten toegepast zouden kunnen worden waarbij de luchthoeveelheid zo klein mogelijk blijft.

Het basisconcept gaat uit van leeflucht met lokale koeling en verwarming. Dit kan echter niet bij alle gebouwen doorgevoerd worden, bijvoorbeeld niet bij het Justitiegebouw. De tweede regel is dat er verdringingsventilatie wordt toegepast indien lokale systemen niet inpasbaar zijn. Dit betekent dat ventilatie ingebracht wordt op een laag niveau in de ruimte. Voor de grote vergaderzalen, die voor het grootste deel in gebouw N zitten, is volledige luchtventilatie nodig.

Op de plekken waar radiatoren al aanwezig zijn, wordt uitgegaan van een hoge temperatuur verwarming. Daar waar het kan, wordt geschakeld naar lage temperatuur verwarming.

[Redacted text block]

Maatwerk op lokaal niveau

Aan de hand van twee concrete voorbeelden, het Justitiegebouw en Koloniën, laat Arcadis zien hoe de techniek op lokaal niveau wordt ingepast in de bestaande monumentale context.

In het Justitiegebouw zitten een groot aantal schouwen. De gangen in het gebouw van Justitie hebben een hoge monumentale waarde, waardoor hier geen kanalen geplaatst kunnen worden. De bestaande schouwen worden daarom gebruikt om vanuit de boven- en onderkant de verdiepingen te kunnen voeden. Als er geen schouwen aanwezig zijn, worden deze herplaatst (veel schouwen zijn in de loop van de tijd verwijderd, maar waren oorspronkelijk wel aanwezig).

[Redacted text block]

Arcadis wijst op het feit dat energieopwekking niet in de huidige opgave zit. Er wordt daarom een lijst bijgehouden met mogelijkheden om het complexdeed duurzamer te kunnen maken. Of deze mogelijkheden in de toekomst toegepast kunnen worden is een vraag aan de opdrachtgever en de politiek.

Arcadis heeft in tegenstelling tot Royal Haskoning geen rechtsreeks contact met de gebruiker.

Reacties Kwaliteitsteam

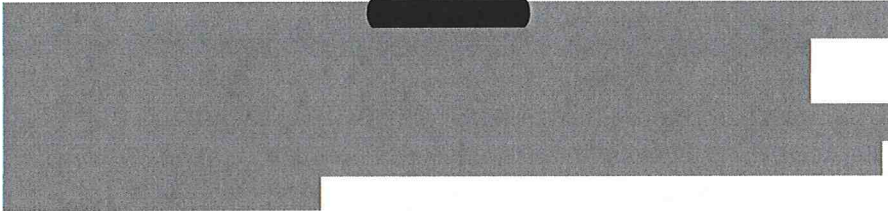
[Redacted text block]

- [Redacted text block]

Advies 6 aan installatieadviseurs: Het Kwaliteitsteam vraagt zich af of het mogelijk is om op bepaalde plekken meer hybride systemen van ventilatie toe te passen, zodat er op plekken waar veel mensen zitten mechanisch geventileerd wordt en in andere delen van het gebouw een meer natuurlijke regeling van het klimaat gerealiseerd wordt met een lagere impact op het gebouw.

- [Redacted text block]

Advies 7 aan installatieadviseurs: Er zijn relatief veel dakdelen waar iets gedaan kan worden met energieopwekking. Daarvoor zijn voor wat betreft de beeldkwaliteit en inpasbaarheid steeds betere oplossingen mogelijk.

- 

5. Mededelingen en afsluiting

